

نگاه

۱۳۳

NEGAH-E-NOU

ISSN 2322-5947

سال سی و یکم، بهار ۱۴۰۱

۲۶۰ صفحه، ۷۵،۰۰۰ تومان

با آثاری از:

آرش اخوت

سکندر امان‌اللهی

الوند بهاری

حسن بهشتی‌پور

مجتبی ترکاری

محمد ترکمان

افشین جم

فرخنده حاجی‌زاده

محسن حجاریان

عطا حسن‌پور

سید غلام‌حسین حسن‌تاش

سیمار استین

کیانوش رستمی

پژمان رضایی

هدیه رهبری

بهمن زبردست

احمد سیف

محمد طیبیان

غلامرضا عزیزی

حسین فراستخواه

علیرضا فرزین

سیدفرید قاسمی

حسن کریم‌زاده

مهدی کریم‌زاده

نصرت‌الله کسراییان

آبتین گل‌کار

حسین محلوچی

نصرت‌الله مسعودی

یزدان منصوریان

زری نعیمی

بخش ویژه / لرستان

بخش ویژه ۲ / جنگ روسیه علیه اوکراین

نگاه

۱۳۳

بهار ۱۴۰۱

پسرک

لیژیا فاگوندرس تلیس *

ترجمه پژمان رضایی **

روی چهارپایه‌ای نشست، آرنج‌هایش را روی زانوهایش گذاشت، چانه‌اش را به دست‌هایش تکیه داد و غرق تماشای مادرش شد. مادرش داشت موهای بلوند و کوتاهش را برس می‌کشید و به عقب می‌داد. انگشترهایش به نرمی جلو می‌رفتند و فوراً به وضعیت قبلی باز می‌گشتند و برپیشانی مادر تاجی حلزون‌شکل تشکیل می‌دادند. برس را کنار گذاشت، شیشه عطر را برداشت، نوک انگشت‌هایش را با عطر خیس کرد و آن را بر نرمه گوش‌ها و چاک دکلته کشید و فوراً پارچه‌ای توری را با عطر نم زد. از توی آینه به پسر بچه نگاه کرد. او هم لبخند زد. مادرش زیبا بود، زیبا، زیبا! در کل محله زنی به این زیبایی نبود.

«تو چند سالت، مامان؟»

«وا! چه سؤال! سی، سی و یک، این حدود، عزیزم، همین حدود. عطر می‌خوای؟»

«مرد که عطر نمی‌زنه.»

«مرد، مرد!» زن خم شد تا او را ببوسد. «تو یه پسر کوچولویی، خوب شنیدی چی گفتم؟ پسر کوچولوی

من.»

پسرک سرش را در جبین عطر آگین او فرو برد. وقتی کسی دور و بر نبود که نگاهش کند، احساسی

* لیژیا فاگوندرس تلیس (۱۹۱۸-۲۰۲۲)، نویسنده برزیلی، عضو فرهنگستان زبان برزیل، عضو فرهنگستان علوم پرتغال، برنده جوایز متعدد ادبی، پدیدآورنده برخی از مهم‌ترین رمان‌ها و داستان‌های کوتاه به زبان پرتغالی که بیشتر آن‌ها به زبان‌های مختلف ترجمه شده‌اند.

** مترجم و نویسنده برزیل. تازه‌ترین کتاب به ترجمه ایشان: نورگیر، نوشته آنتونیو بوئرو بایخو، نشر بیدگل، ۱۳۸۹.

عالی به او دست می داد که مثل بچه ای نوازش شود. اما واقعاً لازم بود کسی دور و بر نباشد.
«حالا راه بیفتیم که سانس ساعت هشت شروع می شه.» زن به سرعت آرایش لب های خود را مرتب کرد.

پسرک فریادی کشید، بر دستگیره راه پله سوار شد و سر خورد و آن پایین منتظر مادرش شد. زن دم در به خدمتکار سفارش کرد که به دکتر اطلاع بدهد آن ها به سینما رفته اند.
در خیابان پسرک محکم قدم بر می داشت، چانه اش را بالا گرفته بود و چشم هایش می درخشید.
چه قدر خوب بود دست در دست مادر بیرون رفتن. بهترش وقتی بود که بابا همراه شان نبود چون این طور احساس می کرد که مرد مادرش است. وقتی بزرگ شود با زنی عین او عروسی می کند. آنتیا به درد نمی خورد، آخر آنتیا تک مکی بود. ماریا اینس هم اصلاً، با آن دندان های بیرون زده اش. باید عین مامان باشد.

«مامان، تو فکر می کنی ماریا اینس قشنگه؟»

«قشنگه، آره.»

«آه، دندون هاش عین فیل می مونه.»

و پسرک سنگ کو چکی راشوت کرد. نه، باید عین مادرش باشد. عین عین مادرش. باهمان بوی عطر.

«اسم عطر ت چیه، مامان؟»

«ونت ورت. برای چی پسرم؟ بوش خوبه؟»

«معنیش یعنی چی؟»

«باد سبز.»

باد سبز. قشنگ بود. اما مگر باد سبز هم وجود داشت؟ باد که رنگ ندارد، فقط بو دارد. خندید.

«می تونم یه جوک برات تعریف کنم، مامان؟ می تونم؟»

«اگه بی تربیتی نباشه، می تونی.»

«بی تربیتیه.»

«پس نمی خوام.»

«آخه برای چی، بابا؟»

«یه بار بهت گفتم این کلمه بابا رو از دهنِت بنداز.»

پسرک یک قوطی کبریت راشوت کرد. بلافاصله آن راله کرد.

«نگاه کن، مامان، خونه ژولیو...»

ژولیو دم در خانه مشغول گپ زدن با چند رفیق بود. پسرک با صدای بلند با آن ها سلام و علیک کرد تا همه رو برگرداند و از دیدن آن دو میخکوب شوند. دوست داشت رو به آن ها فریاد بزند: ببینین، این

مادر مه! مامان هیچ کدوم از شما این قدر قشنگ نیست! و بالذت به یاد آورد که مادر ژولیو کت کلفت و بی نمک بود و همیشه دمپایی پامی کرد و جوراب هاش پاره دوز بود. لابد ژولیو الان از حسادت قرمز می شد. «اون شاگرد خوبیه؟ ژولیو رو می گم.»

«عین منه.»

«پس خوب نیست.»

پسرک قهقهه ای سر داد.

«چه فیلمی قراره ببینیم؟»

«نمی دونم، عزیزم.»

«مگه توی روزنامه ندیدی؟ آگه عشقی باشه دوست ندارم! توی روزنامه ندیدی؟ هان، مامان؟» زن پاسخی نداد، حال چنان با سرعت راه می رفت که هر از گاه پسرک باید می جست تا به او برسد. وقتی به در سینما رسیدند، پسرک نفس نفس می زد. اما سرخی شادی به صورتش نشسته بود. سالن انتظار خالی بود. زن بلیت ها را خرید و فوراً، گویی تمام عجله اش ریخته باشد، خونسرد به یک ستون تکیه داد و مشغول خواندن تیزر برنامه هاشد. پسرک دامن مادر را کشید. «مامان، پس داری چی کار می کنی؟! سانس شروع شد، همه رفتن تو، بابا!»

زن رو به پسرک خم شد. بالحنی بسیار نرم حرف زد اما لب هایش جوری به هم فشرده شده بودند که انگار کلمات را کمپرس می کنند و چشم هایش همان حالتی را داشت که پسرک خوب می شناخت. هرگز از کوره در نمی رفت، هرگز صدایش را بالا نمی برد، اما پسرک می دانست که وقتی این طور حرف می زند هیچ اشک و زاری ای او را از تصمیمی که گرفته بر نمی گرداند.

«می دونم سانس شروع شده اما الان نمی ریم تو. شنیدی؟ الان نمی ریم تو، صبر کن.» پسرک دست ها را در جیب کرد و چانه اش را در سینه فرو برد. نگاهی ماتم زده به مادر انداخت. آخر برای چه نمی رفتند داخل؟ مثل دو تادیوانه کل راه را دویده بودند و حالا آن آرامش! صبر کن. صبر برای چی، بابا؟! ...!

«آخه دیر می رسیم، مامان.»

زن گفت:

«برو بوفه شکلات بخر.» و اسکناسی را که با عصبیت مچاله کرده بود به او داد. پسرک با گام هایی که روی زمین می کشید سالن را گز کرد. سر راهش فیلتر سیگار ها را شوت می کرد. هه، شکلات. آخر چه کسی شکلات خواست؟ اگر فیلم جنایی باشد، چه جور آدم بدون دیدن اولش داستان را بفهمد؟ بدون هیچ اشتیاقی یک تخته شکلات درخواست کرد. لحظه ای تردید کرد و بلافاصله یک لوله اسمارتیز لیمویی و یک پاکت تافی شیری خواست. بله، او هم ولخرجی بلد بود. بقیه

پول را با قیافه‌ای بُق کرده دریافت کرد. آن گاه گام‌های شتابان مادرش را شنید که بایی قراری دستش را سمت او دراز کرد:

«بیا بریم، عزیزم، بریم داخل.»

پسرک با یک جست خودش را کنار او رساند. با حرارت دست او را در دست فشرد.

«زود باش فیلم شروع شد. صدای موزیکشو مگه نمی شنوی؟»

در تاریکی، لحظه‌ای ایستادند، گروهی از آدم‌ها دورشان بودند، بعضی‌ها داخل می‌شدند، بعضی‌ها خارج. آن موقع بود که زن تصمیمش را گرفت.

«پشت سرم بیا.»

چشم‌های پسرک در تاریکی جست‌جو می‌کردند. دو صندلی خالی را نشان داد.

«اون جا، مامان، یه دوتایی اون جاست، بریم اون جا!»

زن به این سو و آن سو نگاه می‌کرد و تصمیمی نمی‌گرفت.

«یه دوتایی دیگه هم این جاست، مامان، می‌بینی؟ این جا خوب نیست؟» پسرک اصرار می‌کرد و

بازوی مادرش را می‌کشید. غمزده به پرده نگاه می‌کرد و دوباره به صندلی‌های خالی که این جا و آن جا

مثل دلمه‌های سایه به نظر می‌آمدند. «دوتا هم اون جاست، می‌بینی؟»

زن تاردیف‌های ابتدایی جلورفت و فوراً تا میانه راه رو بازگشت. لحظه‌ای دودل شد. و تصمیم

گرفت. به نرمی اما با صلابت پسرک را به جلو هل داد.

«برو توی این ردیف.»

«اجازه؟ اجازه؟» پسرک خواهش می‌کرد. روی اولین صندلی خالی که گیر آوردنشست، کنار دستش

یک صندلی خالی دیگر هم بود. «این جا، مامان، مگه نه؟»

«نه، عزیزم، جلوتر.» زن این راز مزمه کرد و پسرک را از جایش بلند کرد. سه جای خالی را که تقریباً

انتهای ردیف بود نشان داد. «اون جا بهتره.»

پسرک غرولند کرد و «اجازه، اجازه» گفت و به سنگینی خود را پهن اولین صندلی از سه جای خالی

کرد. زن فوراً نشست.

«آه، بابا، فیلمش عاشقانه‌ست.»

«آروم بگیر، باشه؟»

پسرک بر لبه صندلی نشست، گردنش را سیخ کرد، به راست نگاه کرد، به چپ، و ول خورد.

«این کله‌گنده رو به رویی!»

«گفتم بهت آروم بگیر.»

«آخه، مامان، نمی‌تونم پرده رو ببینم! بیا جاتو با من عوض کن، نمی‌تونم جلو مو ببینم!»

زن بازوی پسرک را فشار داد. پسرک این ژست را خوب می‌شناخت و معنایش دقیقاً این بود:
اصرار نکن!
«آخه، مامان...»

زن به سمت پسرک خم شد و آهسته با او حرف زد، با همان لحن خطرناک، از میان دندان‌ها، مثل
موقعی که کاسه صبرش لبریز می‌شد، لحنی چنان نرم که اگر کسی می‌شنید فکر می‌کرد زن دارد تمجید
می‌کند. اما فقط پسرک می‌دانست که پشت آن نرمی چه نهفته است.

«نمی‌خوام جاتو عوض کنی، می‌شنوی چی دارم می‌گم؟ نمی‌خوام. دیگه هم اصرار نکن.»
پسرک که خودش را کنترل کرده بود تا لگدی حواله صندلی جلویی نکند، پولیورش را مثل یک توپ
لول کرد و روی آن نشست. نالید. آخر همه این‌ها برای چه بود؟ برای چه مامان با آن لحن حرف می‌زد،
برای چه؟ هیچ کار بدی که نکرده بود، فقط می‌خواست جایش را عوض کند، فقط همین... نه، این بار
مادرش اصلاً ذره‌ای همدلی نداشت. سرچر خاند تا به او یادآوری کند که جماعت زیادی در حال وارد
شدن است و اگر فوراً جایش را عوض نکند آن آخرین جایی هم که باقی مانده از دست می‌رود. «نگاه
کن، مامان، فکر کنم اون آقاهه داره می‌آد این جا.» آمد و نشست روی صندلی خالی آن طرف مادر.
پسر آه از نهادش برآمد. «آی! خدایا...» خلاص، حالا دیگر هیچ امیدی باقی نمانده بود. آن دو تا
عوضی توی فیلم هم از وِراجی‌شان که انگار هیچ وقت تمامی نداشت لب نمی‌چیدند. زن لباس پرستار
داشت و مرد لباس سرباز، اما آخر چرا به جنگ نمی‌رفت، ای بابا!... زن کله‌گنده جلویی هم که هی
چپ و راست تکان می‌خورد و موهای سیخ شده‌اش جلوی پرده نمایش تاب می‌خوردند، عین تارهای
و حشتناک یک عنکبوت. یک دسته مو دراز شده بودند تا چانه زن آرتیست. پسرک قهقهه زد.
«مامان این زنه ریش‌بزی داره.»

«نکن این کارو، پسر، فیلم غمگینه... نگاه کن... حواستو بده، الان مرده باید بایه اسم دیگه فرار
کنه... پدره می‌خواد پاسپورتشو درست کنه.»

«آخه برای چی بلند نمی‌شه یه باره بره جنگ؟»

«چون اون ضد جنگه، پسر، نمی‌خواد کسی رو بکشه.» زن با لحنی شیرین چنین در گوش پسر
نچوا کرد.

پسرک باید لبخند می‌زد و لبخند هم زد. آه! چه خوب، مامان دیگر عصبی نبود، بله، دیگر عصبی
نبود. اوضاع داشت بهتر می‌شد و شادی بزرگ آن بود که زن صندلی جلویی برخاست و خارج شد.
جلوی چشم‌هایش مستطیل کامل پرده نمایان شد.

«حالا شد!» با صدای زیر این را گفت و تخته شکلات را از جلد در آورد.

آن را در بسته در دهانش کرد و تافی‌ها را از بسته‌اش بیرون آورد تا به مادرش تعارف کند. اما چنین

دید: دست سفید و نرم مادر، آن دست بسیار سفید، از روی دسته صندلی سُرید و یواش روی زانوهای مردی که تازه رسیده بود قرار گرفت.

پسرک بی حرکت خیره ماند. کپ کرده بود. مامان چرا داشت این کار را می کرد؟ چرا؟... بدون هیچ فکری، بدون هیچ حرکتی، به تماشا کردن ادامه داد. آن موقع بود که دست های بزرگ و سبزه مرد با حرارت آن دست کوچک و سفید را گرفتند. با چنان قدرتی آن را فشردند که انگار می خواستند خردش کنند.

پسرک به خود لرزید. قلبش تالاپ تالوپ شروع کرد به تپیدن، مثل آن روزی که گاو نری گذاشته بود دنبالش. ترس دهانش را خشکانده بود. شکلات در دهانش به توده ای تلخ و چسبناک تبدیل شده بود. آن را به زحمت قورت داد، انگار یک گلوله کاغذی باشد. چشم هایش گرد و ثابت به پرده دوخته شده بودند. تصاویر، بدون هیچ مفهومی، مثل رؤیایی پاره پاره پیش چشمش حرکت می کردند، کلمات می رقصیدند و عین سرب مذاب به سنگینی و امی رفتند. اما پسرک کماکان بی حرکت بود. محو تماشا بود.

یک نوشگاه در توکیو، زد و خورد، فرار جوان شل پوش که یک دسته پلیس دنبالش می کردند، باز هم زد و خورد در چهارراهی دیگر، و تیراندازی. دست سفید کوچک در تاریکی مثل یک جانور جنب می خورد. شکنجه ها و فریادها در راهروهای موازی زندان، مردها به درهای میله ای چنگ می زدند، دسیسه بیشتر. مردان بیشتر. دست سفید و کوچک. فرار، چراغ ها در شب، فریادها، باز هم تیراندازی، تیراندازی. یک ماشین ترمزش نگرفت و لیز خورد. تیراندازی. در میانه آن جوش و خروش صداها و صحبت ها، کاملاً واضح صدای زمزمه ظریف دو نفر در گفتگویی زیر لب. و پسرک نمی خواست بشنود، نمی خواست. قبل از پایان یافتن سانس - یعنی تمام نمی شود، تمام نمی شود؟ - احساس کرد، حتی بیشتر از احساس کردن حدس زد که دست کوچک و سفید از میان آن دست های سبزه کنده شد. همان طور آرام که پیش رفته بود دوباره لیز خورد، به سمت صندلی بازگشت و به دست دیگر که روی دامن به حال استراحت بود، ملحق شد. دو دست همان جا به هم گره خوردند و مثل قبل آرام گرفتند.

«از فیلم خوشت می آد، عزیزم؟» زن خم شد به سمت پسرک و سؤال کرد.

پسر با سر تصدیق کرد، چشم هایش خیره به صحنه پایانی دوخته شده بودند. وقتی مرد جوان دهان گشود تا پرستار را ببوسد پسرک هم دهانش را گشود. مادامی که بوسه به طول انجامید چشم هایش را به هم فشرد. آن موقع، مرد همان طور که ناشناس در تاریکی آمده بود از جا برخاست. پسرک، لرزان، با فک های به هم ساییده، سفت و منقبض بر جای مانده بود. مشت هایش را گره کرد. «من الان دهنشو سرویس می کنم! الان خفه ش می کنم!»

نگاه غیظ گرفته اش حال به شانه های پهنی دوخته شده بود که مثل یک دیوار سیاه بین او و پرده قرار گرفته بودند. برای یک لحظه روبروی او ایستادند. نزدیک. بسیار نزدیک. ساق پای عضلانی مرد را احساس کرد که به زانویش کشید و به سرعت دور شد. آن برخورد مثل برخورد نوک سنجاق بود با بادکنک

پرباد. پسرک وارفت. پژمرده، روی صندلی قوز کرد و سرش به سینه آویزان شد. چراغ‌ها را که روشن کردند، نگاهی به صندلی خالی انداخت. به مادرش نگاه کرد. زن با همان چهرهٔ جلوی آینه داشت لب‌خند می‌زد. صورتش رنگ به رنگ بود و درخشان.

«بریم، پسرک؟»

پسرک لرزه به اندامش افتاد وقتی مادر دست روی شانه‌اش گذاشت. بوی عطرش را احساس کرد. و به سرعت سرش را به سمت دیگر چرخاند، با آن صورت رنگ‌پریده، آن دهان به هم فشرده که انگار می‌خواست تُف کند. به زحمت آب دهانش را قورت داد. مادرش با یک حرکت دست او را گرفت. آن را گرم و نرم احساس کرد. سرانگشت‌هایش را سفت کرد، دوست داشت ناخنش‌هایش را در گوشت آن دست فرو کند.

«آه، نمی‌خواهی دست به دست من راه ببری؟»

پسرک دولا شد و بیش از حد معمول برای دولا کردن پاچهٔ شلوارش معطل کرد.

«من دیگه بچه نیستم.»

«آه، پسر کوچولوم بزرگ شده؟ بزرگ شده؟» زن با صدای پایین خندید. صورت او را بوسید. «دیگه نمی‌خواود دست به دست مادرش راه ببری؟»

پسرک با انگشت‌هایش رطوبت بوسهٔ روی گونه و بناگوشش را پاک کرد. اثر بوسه را با همان حالتی پاک کرد که دست‌هایش را پاک می‌کرد بعد از تکه تکه کردن کرم خاکی‌ها برای قلاب ماهیگیری. زن در راه برگشت یک ریز حرف می‌زد و با هیجان گره داستان فیلم را تفسیر می‌کرد. توضیح می‌داد. پسرک با تکواژه‌ها پاسخ می‌گفت.

«پس تو چت شد، پسر؟ چرا لال شدی؟...»

«دندونم درد می‌کنه.»

«باز هم؟ یعنی دندون‌پزشکی رو جیم شدی؟ دیر و زودت دکتر داشتی، مگه نداشتی؟»

«یه چیزی از دهنم در آورد. جاش درد می‌کنه.» خم شده بود تا برگ خشکیده‌ای را از زمین بردارد.

برگ را ته جیبش خرد کرد. دهانش را باز کرد و نفس کشید. «چه قدر درد می‌کنه، بابا.»

«همین که رسیدیم خونه یه آسپرین می‌خوری. اما، خواهش می‌کنم، دیگه این کلمه رو که ازش متنفرم به زبون نیار.»

«دیگه نمی‌گم.»

جلوی خانهٔ ژولیو بی‌اختیار قدم آهسته کرد. نگاهی به پنجرهٔ روشن انداخت. سایهٔ مبهمی از پشت پرده عبور کرد.

«خانم مارگاریدا.»

«هان؟»

«مادر ژولیو.»

وقتی وارد سالن شدند، پدر روی صندلی گهواره‌ای نشسته بود و روزنامه می‌خواند. مثل همه شب‌ها، بله، مثل همه شب‌ها. پسرک دم در توقف کرد. با اطمینان به این که چیز وحشتناکی رخ خواهد داد، مدهوش و بی‌حواس و فلج شده. نگاه وحشت‌زده‌اش در جست‌جوی دست‌های پدرش بود.

«پس، عشق من داره روزنامه شو می‌خونه؟» زن از مرد این را پرسید و صورتش را بوسید. «ولی این نور خیلی ضعیف نیست؟»

«لامپ اصلی سوخت، فعلاً اینو بهش زدم.» مرد دست زن را گرفت. بوسه‌ای طولانی از او گرفت. «همه چی عالی؟»

«همه چی عالی.»

پسرک لبش را چنان گاز گرفت که مزه خون را در دهانش حس کرد. همه چیز عین شب‌های دیگر بود. «خب، پسر! از فیلم خوشت اومد؟» پدر روزنامه را که تا می‌کرد این را پرسید. دستش را سمت پسرک دراز کرد و با دست دیگر شروع کرده نوازش بازوی عریان زن. «از قیافه‌ت پیداست که نه.» «چرا، خوشم اومد.»

«آه، راستشو بگو پسر، خوشت نیومد، نه؟» زن پاسخ داد. «من هم درست حسابی نفهمیدم، یه معجون بود از آدم‌بدها و جاسوسی و جنگ و مافیا. اصلاً نمی‌شد بفهمی.» «فهمیدم. همه‌شو فهمیدم.» پسرک می‌خواست فریاد بزند اما صدایش چنان ضعیف بود که فقط خودش شنید.

«تازه دندون دردم داره!» زن چنین افزود و خود را از مرد جدا کرد. از پله‌ها بالا رفت. «آه، آسپیرین داشت یادم می‌رفت.»

پسرک با چشم‌هایی لبریز از اشک به سمت پلکان رو کرد.

«این دیگه چه قیافه‌ایه؟» پدر متعجب شد. «انگار شبح دیدی. چته؟»

پسرک مدت مدیدی به صورت پدر نگاه کرد. او پدرش بود. موهای خاکستری. عینک ته‌استکانی. صورت زشتی داشت اما آدم خوبی بود.

«بابا...» نزدیک پدرش رفت. دوباره با صدای محزون تکرار کرد. «بابا.»

«آخه، پسر، می‌شه بگی چه اتفاقی افتاده؟ یالا، بگو!»

«هیچی، هیچی.»

چشم‌هایش را بست تا اشک‌هایش را مهار کند. پدرش را تنگ در آغوش گرفت.